

Kako pokrenuti prekršajni postupak zbog kršenja Zakona o slobodnom pristupu informacijama od javnog značaja?

Autori: Marina Mijatović i Kristina Kalajdžić

Partneri Srbija

Oktobar 2019.

Ovaj dokument objavljen je uz finansijsku pomoć Evropske unije. Za sadržinu ovog dokumenta isključivo su odgovorni Partneri Srbija i ta sadržina nipošto ne izražava zvanične stavove Evropske unije.

Svi pojmovi koji su u tekstu upotrebljeni u muškom gramatičkom rodu obuhvataju muški i ženski rod lica na koja se odnose.

U situacijama kada organi javne vlasti ne dostave informacije zatražene zahtevom za slobodan pristup informacijama od javnog značaja, tražilac informacija može izjaviti žalbu Povereniku za informacijama od javnog značaja i zaštitu podataka o ličnosti i/ili pokrenuti prekršajni postupak protiv odgovornog lica u organu javne vlasti.

Ovaj dokument predstavlja pomoć tražiocima informacija u situacijama kada žele da pokrenu prekršajni postupak. U nastavku će biti dati odgovori na niz pitanja značajnih za sastavljanje **zahteva za pokretanje prekršajnog postupka**, zajedno sa formularom zahteva koji se može koristiti kao polazna osnova za pokretanje prekršajnog postupka zbog prekršaja iz oblasti slobodnog pristupa informacijama od javnog značaja.

Ko može da pokrene prekršajni postupak?

Prekršajni postupak u oblasti slobodnog pristupa informacijama od javnog značaja, može da pokrene **fizičko ili pravno lice**, koje je u zahtevu za slobodan pristup informacijama od javnog značaja bilo označeno kao **tražilac informacija**.

Kao oštećeno lice možete samostalno ili preko advokata podneti zahtev za pokretanje prekršajnog postupka u slučaju nepostupanja po Zakonu o slobodnom pristupu informacijama od javnog značaja.

Zakon o slobodnom pristupu informacijama od javnog značaja propisuje u kojim slučajevima će se postupanje organa javne vlasti suprotno njegovim odredbama smatrati prekršajem, dok Zakon o prekršajima definiše pravila za podnošenje zahteva za pokretanje prekršajnog postupka i vođenje ovog postupka.¹

Kada je povređen Zakon o slobodnom pristupu informacijama od javnog značaja, **zahtev za pokretanje prekršajnog postupka možete podneti bez obzira da li ste se pre toga obraćali Povereniku**. Pored toga, prekršaj postoji i u situacijama kada je Poverenik doneo rešenje, a organ nije postupio po njemu u roku koji je određen u rešenju.

Šta se smatra prekršajem u oblasti slobodnog pristupa informacijama od javnog značaja?

Prekršaj u smislu Zakona o slobodnom pristupu informacijama od javnog značaja (u daljem tekstu Zakon), postoji ako organa javne vlasti:

1. pristup informacijama uslovljava dokazivanjem opravdanog ili drugog interesa;
2. ne označi nosač informacije, gde je i kada tražena informacija objavljena;
3. ne saopšti, odnosno ne omogući uvid u istinitu i potpunu informaciju, a osporava istinitost i potpunost objavljene informacije;
4. odbije da primi zahtev tražioca;
5. ne postupi po zahtevu za pristup informacijama u skladu sa Zakonom, odnosno dostavi nepotpune ili netačne informacije;
6. pristup informacijama uslovljava uplatom troškova u iznosu većem od propisanog;
7. ne izda informaciju u traženom obliku, a ima tehničkih mogućnosti za to;

¹Službeni glasnik RS, broj 65/2013, 13/2016i 98/2016 - Odluka US RS.
https://www.paragraf.rs/propisi/zakon_o_prekršajima.html

8. neosnovano odbije da izda kopiju dokumenta sa informacijom na jeziku na kojem je podnet zahtev;
9. na bilo koji drugi način, suprotno odredbama Zakona, onemogućava ostvarivanje prava na slobodan pristup informacijama od javnog značaja²;
10. ne postupi po rešenju Poverenika³;
11. ne održava nosač informacije u skladu sa ovim Zakonom;
12. spreči upravnog inspektora u vršenju inspekcijuskog nadzora i ne izvrši rešenje upravnog inspektora⁴.

Dakle u svim navedenim situacijama, ponašanje organa javne vlasti se smatra prekršajem, i lice koje je tražilac informacija, može zbog kršenja Zakona pokrenuti prekršajni postupak protiv organa javne vlasti.

Prekršajni postupak se pokreće zahtevom za pokretanje prekršajnog postupka.

Šta sve zahtev za pokretanje prekršajnog postupka mora da sadrži?

Zahtev za pokretanje prekršajnog postupka **mora da sadrži:**

1. naziv i sedište onoga ko podnosi zahtev, odnosno lično ime i adresu lica koje podnosi zahtev;
2. naziv suda kome se podnosi zahtev;
3. osnovne podatke o odgovornom licu u organu javne vlasti protiv koga se zahtev podnosi (ime i prezime, funkciju koju obavlja; navesti da se dostava vrši na adresu poslodavca),⁵
4. činjenični opis radnje iz koje proizlazi pravno obeležje prekršaja, vreme i mesto izvršenja prekršaja i druge okolnosti potrebne da se prekršaj što tačnije odredi (opis svih radnji koje ste preduzeli; radnje okrivljenog za koje tvrdite da predstavljaju kršenje zakona u smislu da okrivljeni nije postupio u skladu sa zakonom- organ nije dostavio tražene informacije; nije postupi po rešenju Poverenika za dostavljanje informacija, itd);
5. propis o prekršaju koji treba primeniti (pozvati se na odredbe iz Zakona o slobodnom pristupu informacijama od javnog značaja u kojima je određeno šta predstavlja prekršaj, kao i Zakona o prekršajima);
6. predlog o dokazima koje treba izvesti, uz označenje ličnih imena i adresa svedoka, spise koje treba pročitati i predmete koji služe kao dokaz (sva dokumenta koja posedujete, a vezana su za konkretan predmet – od zahteva za pristup informacijama od javnog značaja, odgovora organa kojima ste obraćali do predloga Upravnom sudu da se združi određeni predmet iz postupka pred Poverenikom, upravnim inspektoratom, kao i organom od kojeg ste tražili informacije);
7. podatke o tome da li je pokrenut krivični postupak ili postupak za privredni prestup za delo koje obuhvata obeležja prekršaja koji je predmet zahteva (potrebno je samo da

²član 22. stav 1. tačka 6 - Zakon o slobodnom pristupu informacijama od javnog značaja

³član 28. stav 1 - Zakon o slobodnom pristupu informacijama od javnog značaja

⁴član 45. stav 2 - Zakon o slobodnom pristupu informacijama od javnog značaja

⁵Prema članu 46. Zakona o slobodnom pristupu informacijama od javnog značaja prekršaj može učiniti odgovorno lice u organu javne vlasti. Međutim, prema članu 108. Zakona o prekršajima ukoliko se prekršajni postupak ne može pokrenuti protiv odgovornog lica, pokreće se protiv pravnog lica kada se navodi (naziv, sedište, poreski identifikacioni broj – PIB, matični broj)

- naglasite da li ste povodom istog događaja pokrenuli krivični postupak ili postupak za privredni prestup);
8. vaš potpis.

Uz zahtev za pokretanje prekršajnog postupka podnosite sve pisane dokaze koje posedujete (npr. zahtev za pristup informacijama od javnog značaja sa dokazom da ste ga podneli; rešenje Poverenika; predstavku koju ste podneli upravnom inspektoratu; i slično).

Kom prekršajnom sudu se podnosi zahtev za pokretanje prekršajnog postupka?

Zahtev za pokretanje prekršajnog postupka se podnosi **prekršajnom sudu na čijem području je prekršaj učinjen**. Nadležan je sud prema sedištu pravnog lica/organa javne vlasti, (npr. ako ste zahtev za pristup informacijama od javnog značaja podneli organu javne vlasti u Kruševcu, zahtev za pokretanje prekršajnog postupka podnosite Prekršajnom sudu u Kruševcu; ako ste se obraćali organu čije je sedište u Beogradu, zahtev za pokretanje prekršajnog postupka podnosite Prekršajnom sudu u Beogradu). Kada navodite podatke o odgovornom licu protiv kojeg pokrećete prekršajni postupak obavezno navedite da mu se dostava vrši na adresu poslodavca.

Kako da znate da li je vaš zahtev za pokretanje prekršajnog postupka uzet u razmatranje?

Nakon što uputite zahtev za pokretanje prekršajnog postupka, prekršajni sud može odbaciti zahtev za pokretanje prekršajnog postupka ili doneti **rešenje o pokretanju prekršajnog postupka**. Ukoliko prekršajni sud donese rešenje o pokretanju prekršajnog postupka, obavestiće vas o terminu za održavanje ročišta na kojem će se izvoditi dokazi, pisani ili usmeni. Na ročištu će se saslušati i okrivljeni na kojem vi možete prisustvovati. Prekršajni sud može predložiti okrivljenom da odbranu može dati pisanim putem.

Kakav ishod prekršajnog postupka možete očekivati?

Nakon što se izvedu svi dokazi prekršajni sud donosi odluku. Prekršajni sud donosi odluku u vidu **presude ili rešenja**. Sud presudu donosi kada okrivljenog oglašava krivim ili kada okrivljenog oslobađa krivice. Prekršajni sud donosi rešenje u slučajevima kada postoje zakonski razlozi za obustavljanje prekršajnog postupka (zahtev za pokretanje prekršajnog postupka podnet od neovlašćenog podnosioca; sud nije stvarno nadležan za vođenje prekršajnog postupka; nastupila zastarelost za vođenje prekršajnog postupka; odustajanje ovlašćenog podnosioca zahteva za pokretanje prekršajnog postupka, od zahteva itd).

Kada se u prekršajnom postupku ustanovi prekršajna odgovornost, prema učiniocu prekršaja primeniće se prekršajne sankcije propisane Zakonom o prekršajima. Prekršajna sankcija – novčana kazna, predviđena za učinioce prekršaja iz oblasti Zakona je u rasponu **od 5.000 do 50.000 RSD za odgovorna lica unutar organa javne vlasti**.⁶

U slučaju da sud donese presudu, pisano izrađena presuda dostavlja se podnosiocu zahteva i okrivljenom.

⁶Primena Zakona o slobodnom pristupu informacijama od javnog značaja, Analiza postupanja Upravnog inspektorata i prekršajnih sudova, Partneri Srbija, Beograd 2019, str 42. <http://www.partners-serbia.org/wp-content/uploads/2019/09/analiza-postupanja.pdf>

Najveći nedostatak prekršajnog postupka je kratak rok apsolutne zastarelosti što znači da će prekršaj zastareti za dve godine od izvršenja čak i ako je postupak u toku.

Troškovi u prekršajnom postupku:

Troškovi prekršajnog postupka padaju na teret onog ko u postupku izgubi. Kada su u pitanju troškovi, njih po okončanju postupka određuje prekršajni sud u preciznom iznosu. Visina troškova se ne može unapred opredeliti jer zavisi od više faktora (da li stranke u postupku zastupaju advokati, da li se angažuje veštak, broj održanih ročišta, i slično). Ono što je važno napomenuti jeste, da se **prilikom podnošenja zahteva za pokretanje prekršajnog postupka ne plaća sudska taksa.**

Takođe, **prekršajni postupak može pokrenuti i Upravni inspektorat** u slučaju da organ ne postupi po rešenju upravnog inspektora i ne izvrši rešenje Poverenika. Čak i u ovom slučaju, tražilac informacije ima pravo da učestvuje u postupku kao oštećeno lice i zbog toga je važno pratiti rad Upravnog inspektorata kako bi se blagovremeno mogla zaštititi prava tražilaca informacija tokom prekršajnog postupka.

U nastavku se nalazi primer zahteva za pokretanje prekršajnog postupka sa generičkim odgovorima, koji može biti polazna osnova za pokretanje prekršajnog postupka zbog prekršaja iz oblasti slobodnog pristupa informacijama od javnog značaja.

Prekršajni sud u _____ (naziv suda)

Adresa prekršajnog suda

Oštećeni/podnosilac zahteva: Ime i prezime; adresa

ZAHTEV ZA POKRETANJE PREKRŠAJNOG POSTUPKA

Okrivljeni: Ime i prezime kao odgovorno lice u _____ (naziv organa) iz _____ (adresa organa) kome dostavu vršiti na adresi _____ (naziv organa)

Zahtev za pokretanje prekršajnog postupka oštećeni _____ (ime i prezime) podnosi u skladu sa članom 179 i 180 Zakona o prekršajima.

Činjenice

U ovom delu navesti tok prethodnih radnji kako bi se dobile informacije:

Oštećeni _____ (ime i prezime) je _____ (datum) podneo zahtev za slobodan pristup informacijama od javnog značaja _____ (naziv organa). Zahtevom je traženo _____ (šta se tražilo zahtevom).

Dokaz: Zahtev za slobodan pristup informacijama od javnog značaja

Zahtev je _____ (naziv organa) prosleđen preporučenom pošiljkom sa povratnicom.

Dokaz: Kopija potvrde o prijemu i kopija povratnice

Nakon više od 15 dana od prijema zahteva _____ (datum prijema) _____ (naziv organa) nije odgovorio na zahtev.

Dokaz: saslušati oštećenog;
saslušati okrivljenog;
uvid u predmet koji se nalazi

Odgovornost/pravni osnov

Ovakvim postupkom _____ (ime i prezime) kao odgovorno lice u _____ (naziv organa) je izvršilo prekršaj iz člana _____ (navesti član iz Zakona o slobodnom pristupu informacijama od javnog značaja).

Zahtev oštećenog:

U skladu sa svim navedenim oštećeni predlaže da Prekršajni sud _____(pun naziv suda):

- pokrene prekršajni postupak;
- nakon sprovedenog postupka oglasi okrivljenog odgovornim zbog učinjenog prekršaja iz člana _____(navesti član iz Zakona o slobodnom pristupu informacijama od javnog značaja);
- donese presudu kojom okrivljenog oglašava odgovornim;
- osudi okrivljenog na novčanu kaznu u iznosu od _____(navesti iznos);
- obaveže okrivljenog da plati troškove prekršajnog postupka.

U _____(mesto i datum) OŠTEĆENI/PODNOŠILAC ZAHTEVA

(Potpis i ime i prezime)